

de mos

Jaargang 31
April 2015

ISSN 0169-1473

Een uitgave van het
Nederlands
Interdisciplinair
Demografisch
Instituut

Bulletin
over
Bevolking
en
Samenleving

4

NIDI

inhoud

- 1 Samen een woning delen?
- 4 Nederlandse geboortepatronen in historisch perspectief
- 8 Moeders in Caribisch Nederland

Foto: Jasper Arends/Flickr

Samen een woning delen?

INGEBORG DEERENBERG & RUBEN VAN GAALEN

65-plussers en hun volwassen kinderen

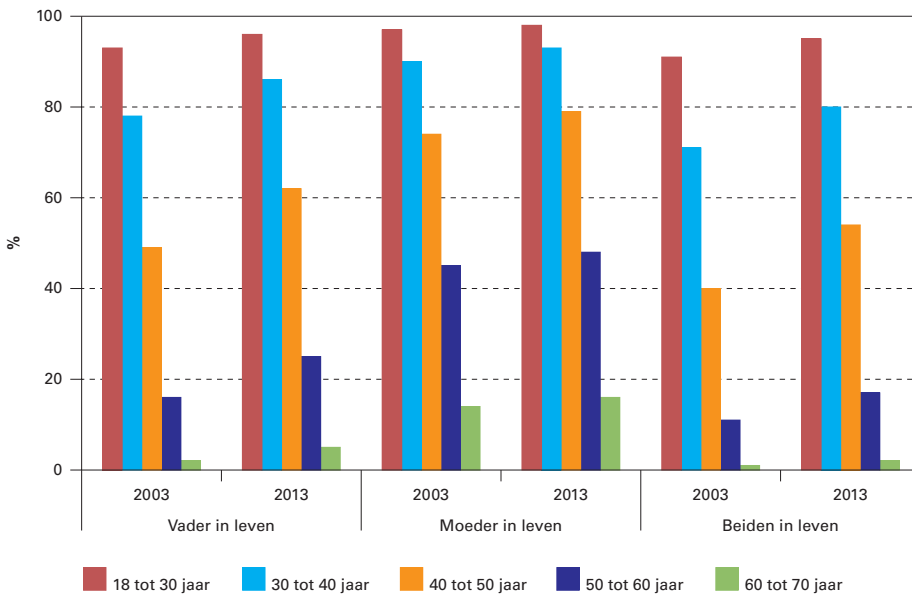
De participatiesamenleving staat volop in de belangstelling en doet een beroep op het zorgen voor elkaar. Samen een woning delen kan worden gezien als de uiterste vorm van zorgen voor elkaar. Maar hoe vaak komt het eigenlijk voor dat volwassen kinderen een woning delen met hun ouders? En stijgt dit aantal woningdelers nu steeds meer kinderen op middelbare leeftijd nog levende ouders hebben?

Begin van de zomer 2014 was er in Nederland veel te doen over de zogenoemde 'Kostendelersnorm'. Deze norm houdt in dat onder meer de AOW voor een alleenstaande oudere kan worden verlaagd als er meer volwassen personen op hetzelfde adres wonen, bijvoorbeeld als een volwassen kind inwoont bij een ouder. Huishoudens met twee of meer personen kunnen namelijk kosten delen en hierdoor zijn de kosten per persoon lager. Het plan om de kostendelersnorm voor de AOW in te voeren is in ieder geval uitgesteld tot 1 juli 2016.

Deze kostendelersnorm was aanleiding voor het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) om te onderzoeken hoeveel 65-plussers hun huishouden delen met volwassen kinderen.

Door de toegenomen levensduur hebben steeds meer mensen op middelbare leeftijd nog twee levende ouders. Zo hadden in 2013 meer dan 1,8 miljoen 40-plussers nog twee levende ouders (figuur 1). Dit is 50 procent meer dan tien jaar eerder. Voor mensen tussen de 50 en 60 jaar steeg het aandeel met beide ouders in leven van 11 naar 17 procent (een stijging van 234 naar 410 duizend). Aangezien de levensverwachting van

Figuur 1. Aandeel volwassen kinderen met ouder(s) naar leeftijd van het kind

Bron: CBS/OG/NKPS.

sen kinderen tussen 30 en 40 jaar oud waarvan beide ouders nog leven, 1,3 procent een woning met hen (figuur 2). Binnen alle leeftijdsgroepen van kinderen nam het aandeel woningdelers met ouders boven de 65 in de afgelopen tien jaar af. Een uitzondering zijn de jongvolwassenen (18 tot 30 jaar) die met beide ouders wonen: hier nam het aandeel licht toe, van 0,6 naar 0,8 procent. Een mogelijke verklaring hiervoor is de economische crisis. Door gebrek aan werk kiezen sommige jongvolwassenen ervoor om langer door te studeren en blijven daardoor nog even thuis wonen. Andere jongvolwassenen hebben wellicht werk maar kunnen niet makkelijk aan de middelen komen om een eigen woning te kopen.

Meestal met één volwassen kind en al lange tijd

Er zijn bijna 182 duizend 65-plussers die samenwonen met één of meer kinderen. Hiervan vormen bijna 76 duizend 65-plussers een 65-plus echtpaar. Dat zijn 38 duizend huishoudens. Daarnaast zijn er 106 duizend 65-plus ouders die alleenstaand zijn of een jongere partner hebben. Het gaat in totaal dus om 144 duizend huishoudens. In ongeveer 10 procent van de 144 duizend huishoudens wonen niet één maar twee of meer volwassen kinderen. In de onderstaande detaileringen van het kind wordt alleen de informatie van het oudste kind meegenomen.

De meerderheid van de 144 duizend huishoudens (79 duizend, 55 procent) deelt al minimaal 18 jaar één huis. Zij woonden al aan het begin van de Gemeentelijke Basisadministratie (1 januari 1995) samen. De andere huishoudens ontstonden op een later moment. Vaak – in 28 procent van de gevallen – trokken ze tegelijkertijd samen in één huis. Het is echter ook mogelijk dat het kind bij de ouders intrekt of andersom. Dit gebeurt echter niet vaak. Slechts in 9 procent van de gevallen trokken ouders bij het kind in, meestal op latere leeftijd. Bij 7 procent verhuisde het kind juist naar het ouderlijk huis. Uit eerder onderzoek blijkt dat dit vaak tijdelijk is, bijvoorbeeld na een echtscheiding. Het hoeft niet zo te zijn dat de persoon die intrekt bij de ander ook diegene is die hulp of ondersteuning nodig heeft.

GEBRUIKTE GEGEVENS

Om te kunnen vaststellen hoeveel volwassen kinderen nog levende ouders hebben is gebruik gemaakt van de eerste wave van The Netherlands Kinship Panel Study (NKPS 2003), verzameld door het NIDI en verschillende universiteiten, en het Onderzoek Gezinsvorming (OG 2013), verzameld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het NIDI. Verder zijn de gegevens afkomstig uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB) van het CBS. Het SSB is een stelsel van registers en enquêtes die op persoonsniveau aan elkaar zijn gekoppeld. De rugengraat wordt gevormd door de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA), waar alle demografische gegevens aan worden onttrokken. Met behulp van het zogenaamde kind-ouderbestand, samengesteld vanuit de GBA, zijn alle kinderen van 18 jaar en ouder die met minimaal 1 ouder van 65 jaar of ouder op hetzelfde adres woonachtig zijn geselecteerd.

vrouwen enkele jaren hoger is dan van mannen, verbaast het niet dat er meer mensen zijn die nog een levende moeder hebben dan een levende vader. In 2013 had 16 procent (312 duizend) van alle zestigers nog een moeder tegen 14 procent (200 duizend) tien jaar eerder. Slechts 5 procent had in 2013 nog een vader en in 2003 was dat 2 procent.

Aantal woningdelers constant en klein

Het komt niet vaak voor dat ouders met hun volwassen kinderen samenwonen. In Nederland, maar ook in vele andere Europese landen, verlaten de meeste kinderen het ouderlijk huis voor hun 30ste. In 2013 woonden slechts 182 duizend ouders van 65 jaar en ouder samen met één of meerdere volwassen kinderen in één huis. Dit aantal blijft redelijk constant, ondanks het feit dat steeds meer mensen op middelbare leeftijd nog één of beide ouders hebben. Meestal gaat het om een woonsituatie van ouders die een huishouden delen met één volwassen kind.

Afgezet tegen het totale aantal volwassen kinderen met levende ouders, is woningdelen een relatief zeldzaam fenomeen. Zo deelt van alle volwas-

Foto: PlannedCity/Flickr

Zo kan een alleenstaand kind van een klein appartement weer terugkeren naar het grotere ouderlijk huis om hulp te verlenen aan zijn/haar ouders.

Vooral zonen en volwassen kinderen zonder partner of kind

Ongeveer twee derde van de volwassen kinderen die samenwonen met een of beide ouders is een man. Zeker voor de jongste leeftijdsgroep zal gelden dat deze zonen niet hun ouder(s) in huis hebben genomen maar dat zij zelf nog niet uit huis zijn gegaan. Eerder CBS-onderzoek toont aan dat meisjes eerder op zichzelf gaan wonen dan jongens.

De volwassen kinderen die een woning delen met hun ouder(s) kunnen alleenstaand zijn of een partner hebben of zelfs kinderen. In het laatste geval is er sprake van een drie-generatiehuishouden. In 15 procent van de gevallen blijkt het volwassen kind zelf vader of moeder te zijn van een inwonend kind. Driekwart van de volwassen kinderen heeft geen inwonende partner en kind. Uit figuur 3 blijkt dat vooral de jongste groep woningdelende kinderen geen partner of kind heeft. Op oudere leeftijden neemt het percentage personen met een partner en/of kind toe. Bij de kinderen die zelf al zestiger zijn deelt 45 procent van de personen de woning met partner en een of twee ouders. Landelijk gezien blijft dit echter een zeldzaamheid. Het gaat dan om ruim 3 duizend van de 7,6 miljoen huishoudens.

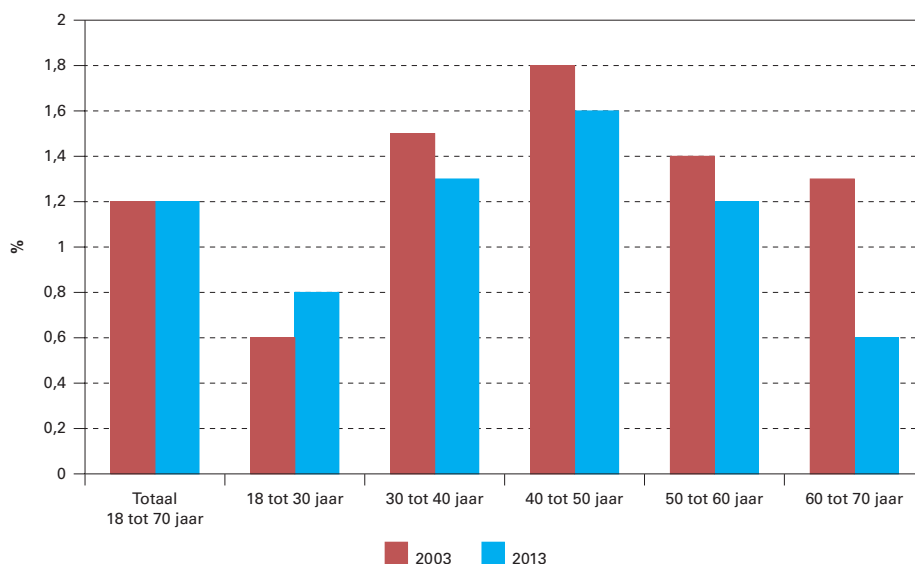
Relatief meer arbeidsongeschikt

Van de volwassen kinderen die met hun ouder(s) een huis delen is ruim de helft werkzaam. Ze hebben in plaats van werk iets vaker dan gemiddeld een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Hier kan gedacht worden aan gehandicapte volwassen kinderen die vanwege hun zorgbehoefte (nog) thuis wonen. Een bijzondere categorie vormen de kinderen met een (Wet) Wajonguitkering. Onder de woningdelende kinderen is het aandeel met een dergelijke uitkering driemaal groter dan in de gehele Nederlandse bevolking. Daarnaast ontvangt 41 procent van de kinderen in de leeftijdsgroep 60 tot 70 jaar zelf ook net als de ouder(s) AOW. Het gaat hier overigens om maar een kleine groep kinderen met hoogbejaarde ouders.

Sterk verband met stedelijkheid van de gemeente

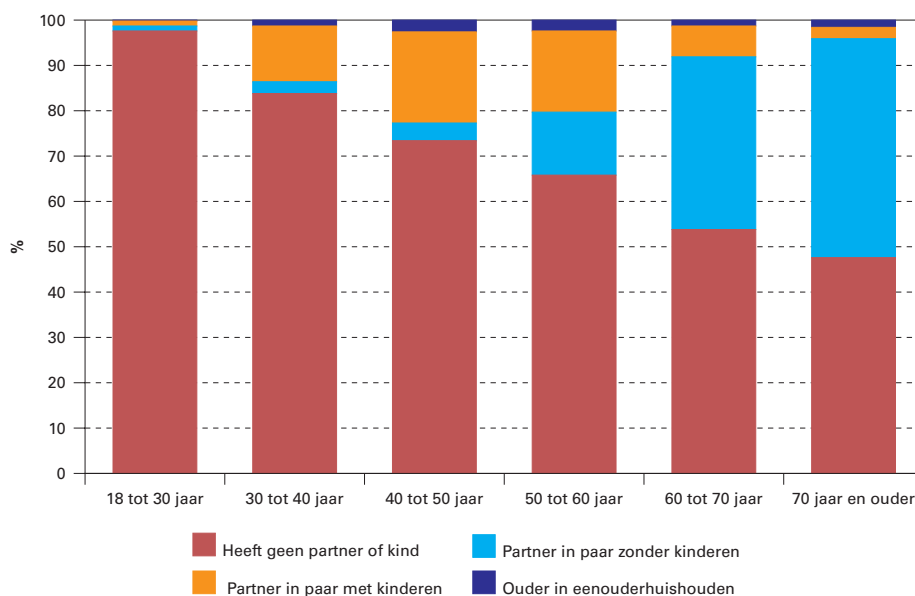
De stedelijkheid van de woonplaats hangt ook samen met de kans dat ouders en hun volwassen kinderen een woning delen. Bij kinderen die naar de stad zijn getrokken om te gaan studeren zal minder snel een ouder inwonen. Omgekeerd kan het juist op een boerenbedrijf handig zijn als het kind thuis blijft wonen om het bedrijf voort te zetten. In sterk stedelijke gemeenten blijken volwassen kinderen inderdaad minder vaak een woning te delen met hun ouders dan in plattelandsgemeenten (figuur 4). Bij jongvolwassen kinderen is het verschil nog niet heel groot, bij de veertigers en vijftigers wel. Bij de dertigers is het woningdelen op het platteland (niet-stedelijke gemeenten) een factor twee hoger vergeleken met zeer sterk stedelijke gemeenten.

Figuur 2. Aandeel volwassen kinderen die woning delen met beide 65-plusouders naar leeftijd kind, 2013

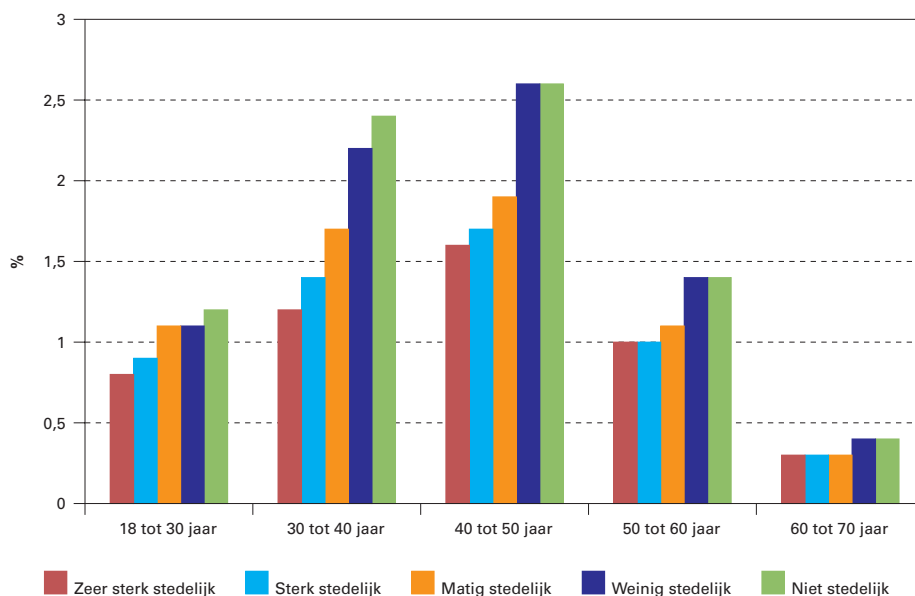
Bron: CBS.

Figuur 3. Verdeling van volwassen kinderen die hun woning delen met hun 65-plusouder(s) naar leeftijd en plaats in huishouden, 2013

Bron: CBS.

Figuur 4. Aandeel volwassen kinderen die een woning delen met hun 65-plusouder(s) naar stedelijkheid van de woongemeente, 2013

Bron: CBS.

Ouderenzorg of zorgenkind?

Ondanks de toename van het aandeel en het aantal levende oudere ouders blijft het aantal huishoudens waarin volwassen kinderen met hun ouders op leeftijd samenwonen nagenoeg gelijk. Ruim 1 procent van de kinderen van 18 jaar en ouder woont samen in huis met één of twee ouders van 65 jaar en ouder en in ruim de helft van alle gevallen gaat het om een langdurige samenwoning. Het gaat vaker om een zoon dan een dochter die de woning deelt met ouders en het aandeel arbeidsongeschikten ligt iets hoger dan gemiddeld. Het woningdelen komt vaker voor op het platteland dan in het stedelijke gebied.

Samen een woning delen kan worden gezien als de uiterste vorm van zorgen voor elkaar.

Maar wie heeft zorg nodig? Is het de ouder die profiteert van de zorg door het inwonende kind of is het juist het inwonende kind dat de zorg ontvangt? We kunnen het gebruik van betaalde of formele zorg door de 65-plussers en inwonende

kinderen vergelijken met die van alle inwoners van 18 jaar en ouder. Het lijkt er op dat de inwonende jongere volwassen kinderen iets vaker formele zorg ontvangen dan gemiddeld. De met hun kinderen samenwonende 65-plussers ontvangen juist minder vaak formele zorg dan gemiddeld. Mogelijk komt dit doordat hun inwonende kinderen informele zorg verlenen.

Ingeborg Deerenberg, CBS,

e-mail: im.deerenberg@cbs.nl

Ruben van Gaalen, CBS,

e-mail: r.vangaalen@cbs.nl

LITERATUUR:

- Smits, A. (2010), Invloed ouders op woonsituatie volwassen kinderen, *Demos* 26(3), pp. 14-16.
- Stoeldraijer, L. (2014), Jongeren blijven langer thuiswonen, *Bevolkingstrends* 62(juni).
- Riele, S. te, R. Kloosterman en E-M. Merz (2014), Wie geeft hulp, wie krijgt hulp? *Demos* 30(6), pp. 6-8.